

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros Decretalium, Tomus ...

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus I. De potestate statuendi impedimenta matrimonij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

QUÆSTIO ULTIMA.

De impedimentis, & dispensationibus matrimonialibus.

ET si pleraque de impedimentis matrimonij, in suis quæque titulis, jam præmissa sint, in quantum de illis hoc libro agitur; quia tamen complura sunt, quæ ad meliorem eorum notitiam plurimum juvant, imò necessaria sunt, præsertim, ubi, ut solet, occurrit casus pendende quandoque dispensationis ex causis valdè relevantibus: ideo divisâ hac quæstione, primâ parte de impedimentis; alterâ, de dispensationibus matrimonialibus aliquid adhuc dicendum venit.

PARS I.

De Impedimentis Matrimonialibus.

1873. Impedimentum in genere est, quod alicui præstat obicem, ne illo stante id, quod facere intendit, vel validè fiat, aut saltem facere liceat. Hinc impedimenta matrimonij sunt in duplici classè; alia, quibus stantibus matrimonium quidem validè, sed non licitè fit; & hæc dicuntur *impedientia tantum*; alia, quibus stantibus nec validè, nec licitè; & hæc sunt *dirimentia*.

ARTICULUS I.

De potestate statuendi impedimenta matrimonij.

1874. Cùm ex Trid. *sess. 24. can. 1.* constet, matrimonium fidelium esse unum ex 7. Sacramentis novæ legis, à Christo Domino institutis; & nec ab Ecclesia novum Sacramentum institui posse, aut aliquid mutari quoad substantiam, atque adeò circa materiam, & formam eorum, ut patet ex eod. *Trid. sess. 21. de Commun. c. 1. ibi: salva illorum substantiâ*: merito dubitari potest de potestate statuendi impedimenta matrimonij, ea saltem, quæ tangunt valorem, consequenter substantiam, hujus Sacramenti.

§. I.

An Ecclesia possit statuere impedimenta matrimonij?

1875. Possè impedimenta statuere, solùm *impedientia*, extra dubium est; tum quia hæc non tangunt substantiam Sacramenti; tum quia quisvis etiam homo, matrimonij contractum sibi licitè interdicare
Tom. IV.

potest, voto, religionis ingressu, &c. Nee dubium est, Ecclesiam posse disponere circa ea, quæ pertinent ad ritus, & modum administrandi, & celebrandi Sacramenta, sed salvâ illorum substantiâ; difficultas est de impedimentis dirimentibus, vi quorum invalidè celebrantur, v. g. personam inhabilitando, vel ad hoc, ut contractus valeat, certas condiciones, sine quibus non, apponendo. Et tametsi non defuerint, qui existimarent, nec ab Ecclesia cum suo capite, posse statui ejusmodi impedimenta; cùm Ecclesia, sicut non potest instituire nova Sacramenta, sic nec possit aliquid mutare circa substantiam eorum; id autem contingeret, si statueret impedimenta dirimentia: tamen indubitatum nunc est, Ecclesiam id omnino posse, ut constat ex Trid. *sess. 24. can. 4.* ubi anathema dicitur, qui dixerit *Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonij dirimentia*; id, quod etiam liquet ex ipso factò plurium impedimentorum dirimentium, quæ jure solum Ecclesiastico constituta sunt, prout colligi potest, cùm supra de singulis egimus in particulari sub suis titulis.

Sed dices. 1. ad valorem Sacramenti matrimonij olim non requirebatur præsentia Parochi, & testium; consequenter materia valida erat solus consensus contrahentium; hic autem ex constitutione Ecclesiæ, sine illorum præsentia nunc non valet; ergo jam est alia materia, quam olim Christus instituerit; ergo, cùm hæc mutatio sit ex solâ constitutione Ecclesiæ, ab Ecclesia mutata, & variata est materia Sacramenti; hoc autem non potest Ecclesia, ergo non potest statuere nova impedimenta matrimonij dirimentia. Ad hoc resolvendum ex dictis in tractatu Theologico de Sacramentis, supponendum. 1. certum esse, quòd Ecclesia nequeat aliquid immutare circa substantiam Sacramentorum, atque adeò circa materiam, & formam; cùm hæc formaliter pertineant ad eorum substantiam; habetur enim expressè in Trid. *sess. 21. c. 2.* ubi declarat, *in Ecclesia fuisse perpetuò potestatem, ut in Sacramentorum dispensatione*,
Nnn 2 ne,

ne, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, que magis iudicaret expedire, ubi nota, ly salva illorum substantia: ergo hæc non est relicta arbitrio Ecclesie.

1877. Supponendum. 2. triplicem esse determinationem materie & forme. 1. in individuo, si nimirum pro Sacramento baptismi v. g. determinasset certam aquam in individuo, e. g. aquam Jordanis. 2. in specie, ut si pro eodem determinasset hanc specie aquam v. g. naturalem, seu elementarem. 3. solum in genere, ut si pro materia ordinis voluisset adhiberi aliquod signum externum collationis potestatis, qualecunque demum deinde ulterius eligeretur, sive impositio manuum, sive porrectio libri, &c.
1878. Supponendum. 3. tunc determinari materiam Sacramentorum, quando designantur certa rerum prædicata, quæ ad hoc, ut sint materia talis Sacramenti, in ijs rebus esse debeant. Sic enim, si à Christo materia baptismi in specie solum determinata est, designando pro materia hujus Sacramenti aquam naturalem, seu elementarem, quidquid habet, & quamdiu habet hoc prædicatum aque elementaris, erit idonea materia baptismi; & si tale prædicatum vel non habet, vel si habet, sed habere definit, etiam definit esse idonea materia hujus Sacramenti.
1879. Supponendum. 4. dupliciter intelligi posse, quòd quis mutet materiam Sacramenti. 1. formaliter, cum pro prædicato à Christo prius designato designat aliud conveniens rebus diversis à prioribus. Ut si quis vellet pro materia baptismi, vinum adhiberi. 2. materialiter, quòd fit, si quis faciat solum, ut res amittat prædicatum à Christo designatum; sic quando vinum fit acetum, amittit prædicatum vini, prius à Christo designatum pro idonea materia Sacramenti Eucharistie.
1880. Supponendum. 5. prædicatum, sub quo Christus de facto designavit materias Sacramentorum, aliquando esse physicum (sic in baptismo est prædicatum aque elementaris fluidæ; in Eucharistia panis triticæ, & vinum de vite) aliquando autem solum morale. Tale in confirmatione est *Christus consecratum ab Episcopo*; in extrema unctione *oleum ab illo benedictum*; in penitentia, peccata hominis subditi,

in quem Sacerdoti cum absolventi collata sit jurisdictio.

Supponendum. 6. sicut diximus, eam rem esse à Christo formaliter determinatam pro materia certi Sacramenti, quæ habet illud prædicatum, vel physicum, vel morale, sub quo illam Christus designavit; ita dicendum esse, ea verba à Christo determinata esse pro forma, quæ habent significationem, & sensum, sub quo Christus illa designavit. Hinc, ut quis habeat potestatem formaliter mutandi, vel materias, vel formas, Sacramentorum, deberet posse facere, ut aliquid habens prædicatum à Christo designatum, non amplius esset idonea materia vel forma talis Sacramenti, vel econtra.

Supponendum. 7. quòd Christus non ita determinaverit Sacramentorum materiam, ut in omnibus determinaverit vel speciem infimam, vel genus proximum, sed in quibusdam solum speciem infimam; in alijs autem solum genus remotum, relicta Ecclesie potestate determinandi speciem. Nam. 1. materiam pro Sacramento ordinis Christus solum determinavit in genere, volens adhiberi rem aliquam sensibilem, quæ foret signum potestatis, quæ per talem ordinem confertur; alijs enim nunc non confertur validè Sacerdotium, & Diaconatus; quia nunc non adhibetur eadem materia in specie, quæ olim. Prius enim adhibebatur sola manus impositio, ut habetur in Concilio Carthag. 4. can. 3. & 4. nunc verò adhibetur in ordinatione Sacerdotis porrectio calicis cum vino, & patenæ cum hostia; in ordinatione autem Diaconi porrectio libri Evangeliorum.

Similiter alia materia adhibetur in Ecclesia Græca, alia in Latina pro Sacramento ordinis, consentiente, & approbante id ipsum summo Pontifice. Patet hoc ex bulla Clem. 8. edita anno 1591. 31. aug. & incipiente: *Sanctissimus*, ubi sic habet ex sententia Congregationis pro reformatione Græcorum: *decernit, declarat, mandat, constituit*, Romanæ habendum esse Episcopum Græcum, Catholicum, qui Græcos Latinis Italiæ, & Insularum adiacentium subiectos, ab Episcopo Græco ordinari volentes

volentes, cum illorum dimissoriis ad id tantum concedendis, ritu Græco ordinet. Denique, licet pro materiâ Eucharistiæ determinatus sit panis, & vinum; tamen sub his juxta multorum sententiam dantur diversæ species: ergo non determinavit Christus pro materiâ omnium Sacramentorum semper speciem, sed duntaxat genus. Deinde in alijs expressè determinavit materiâ secundum speciem, ut patet in baptismo, cujus materiâ esse voluit aquam elementarem; hæc enim sola dicitur aqua simpliciter, & sine addito.

Supponendum. 8. materiâ Sacramentorum sic à Christo determinatam esse, ut nisi secundum ejus determinationem adhibeatur, nullum fiat Sacramentum. Patet. 1. ex decreto Eugenij, ubi, postquam retulit pro materiâ singulorum sacramentorum certas, & determinatas res, illico addit: *quorum si aliquid desit, non perficitur sacramentum*, sed res illæ ibi relatæ sunt determinatæ determinatione Christi, cum ex dictis Ecclesiâ determinationem Christi variare non possit, & defectu horum sacramentorum institutionem formalem non habuerit, ut patet ex Trid. relato suprâ: ergo. 2. quia, cum res, & verba, suam vim sacramentaliter significativam non habeant, nisi à Christo, nisi ponatur materiâ, & forma, secundum quod ea Christus voluit esse signa infallibilia, & practica gratiæ, non ponitur Sacramentum; quia non ponitur pars intrinseca, & signum infallibile, ac practicum gratiæ; sed nisi ponatur materiâ pro ut à Christo determinata, non ponitur signum infallibile, ac practicum gratiæ: ergo nec sacramentum; his præmissis.

1885. Sequitur 1. materiâ, & formam sacramentorum non posse mutari ab Ecclesiâ *mutatione formali* pro arbitrio. Est communis, & patet. 1. ex Trid. relato supra. Nam omnis mutatio, quæ in sacramentis fieri potest ab Ecclesiâ, debet esse, *substantiâ sacramentorum*; sed si Ecclesiâ pro arbitrio possit mutare, *mutatione formali*, materiâ & formam sacramentorum, non faceret eam mutationem salvâ substantiâ sacramenti: ergo. 2. quia si posset Ecclesiâ sic mutare, deberet quælibet res, vel quælibet verba, quæ prioribus substitueret, infallibiliter, & practice significare gratiam: hoc autem

dici non potest; quia cum res, & verba ex se non habeant connexionem cum gratia, nequeunt eam infallibiliter, & practice significare, nisi illa, de quibus Deus revelavit, quod illis positis, & exhibitis, velit ex opere operato (hoc est rite factò) conferre gratiam. Deus autem non revelavit se id facturum exhibitis rebus, & verbis, quæ homines, vel Ecclesiâ exhibitu substituerint; sed solum, si hæc & illa; ergo. Min. constat, quia revelationes, quas habemus ex Scriptura, & Patribus, nihil tale enuntiant: ergo.

Sequitur. 2. esse in potestate Ecclesiæ, 1886. variare materiâ Sacramentorum *variatione solum materiali*. Nam hoc possunt etiam causæ naturales; quando enim *vinum* corrumpitur, & transit in acetum, vel alio liquore sic permiscetur, ut desinat esse *vinum usuale*, materiâ Eucharistiæ materialiter variatur secundum dicta n. 1879. sed illud facere possunt etiam causæ naturales, ergo etiam libera, consequenter etiam Ecclesiâ.

Ex hoc &c. pro sacramento matrimonij institutum esse in materiâ ejus sacramenti, consensum mutuum contrahentium sub hoc prædicato, *quod sit contractus legitimus*. Hinc, ut rectè notat Suarez hic D. 2. S. 6. Christus pro Sacramento matrimonij non instituit *contractum determinatum* in specie, sed in genere, nempe *contractum legitimum*. Unde, quam diu Ecclesiâ non facit, ut contractus legitimus, non sit materiâ pro sacramento matrimonij, tam diu non facit in materiâ hujus sacramenti *mutationem formalem*, esto intervenire possit mutatio *materialis*, si ponat ex sua potestate, quam habet, condendi leges pro contractibus certis, aliquas conditiones quarum defectu contractus desinat esse legitimus; sicut, vino affundens copiosam aquam, *materialiter* mutat materiâ Eucharistiæ, si per hoc *vinum* desinat esse *vinum usuale*. Quare ad object. in n. 1876. 12. in forma: dist. ma. quoad secundam partem: olim materiâ valida matrimonij erat consensus contrahentium, sub hoc prædicato, *quo erat contractus legitimus* transferens mutuo jura corporum. C. *sub alio prædicato*. N. ma. dist. min. sed consensus contrahentium nunc constitutione Ecclesiæ non est materiâ valida

sine præsentia Parochi, & testium, *si sine his maneat contractus legitimus. N. si non maneat C. min. ergo* constitutione Ecclesiæ materia hujus sacramenti mutata est *materialiter C. formaliter N. conseq. ex n. 1879. & seq.* Aliud enim est, dicere, Ecclesia non potest facere, ut id, quod retinet prædicatum, sub quo designatum est in materiam idoneam sacramenti, non sit idonea materia sacramenti; aliud, quod non possit facere, ut illa res non retineat amplius tale prædicatum. Primum verum est. secundum falsum est ex dictis. Primum faceret mutationem formalem. Secundum solum mutationem materialem, Ecclesiæ non impossibilem.

1887. Ex hoc colliges per hoc, quod Ecclesia superinduxerit nova quædam impedimenta matrimonium dirimentia, nihil ab ea mutatione formali, sed tantum materiali mutatum esse circa materiam, & formam Sacramentorum à Christo determinatam; mutationem autem materialem competere Ecclesiæ, non formalem, jam ostensum est. Etiam si enim supposita Ecclesiæ constitutione, matrimonium contrahere volentes inhabilet ad contrahendum, seu contractum validè celebrandum, *sine præsentia Parochi, & testium*, per hoc tamen non facit, quod contractus, retinens prædicatum *contractus legitimi*, non sit apta materia hujus sacramenti; sed tantum quod non habeat hoc prædicatum, non servatà formam in Tridentino præscriptam, quæ mutatio est solum materialis.

§. II.

An Prelati inferiores possint statuere impedimenta matrimonium dirimentia?

1888. Affirmativa saltem quoad Episcopos, & locorum ordinarios suaderi potest ex his, & similibus motivis. 1. quia quilibet Episcopus in sua Diocesi potest omnia, quæ Papa in universo orbe Christiano, nisi aliqua sibi à summo Pontifice sint specialiter reservata; nullibi autem reperitur, hanc potestatem à summo Pontifice sibi specialiter esse reservatam; ergo. Ma. tenet instar regulæ, Soto *de Just. l. 10. q. 1. a. 3.* Sanchez *l. 1. hic D. 61. a. n. 3.* & alij. deinde constat ex facto, quo à quibusdam

Episcopis, & Concilijs Provincialibus, vel Nationalibus, ejusmodi impedimenta introducta sunt, ut videri potest apud Pontium *l. 6. de matr. c. 1. n. 12. & alios.*

Nihilominus dicendum, potestatem statuendi impedimenta matrimonii dirimentia, esse penes solum summum Pontificem. Nam Episcopi suam potestatem (intellige jurisdictionis) immediate accipiunt à summo Pontifice, à quo *in partem sollicitudinis, non autem potestatis plenitudinem vocantur. c. qui se sui, a. q. 6.* ubi Vigilius Papa ait, liquere, *causarum majorum negotia causarum sanctæ sedis esse reservata; eo quod illa reliqua Ecclesiis in a vices suas crediderit largiendas, ut in partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis.* V. Card. de Lugo. *Respons. moral. l. 1. d. 45. a. n. 1.* Et in *c. Ad honorem. 4. de autor. & usu pall.* idem repetitur; ubi dicitur, quod *solus Romanus Pontifex in Missarum solemnibus pallio semper utatur, & ubique quoniam ipse (nimirum solus) assumptus est in plenitudinem Ecclesiasticæ potestatis, quæ per pallium significatur;* ergo Papatu inferiores Prelati tantum jurisdictionis, & non plus habent, quantum à summo Pontifice accipiunt; atqui ab hoc eis potestatem statuendi impedimenta matrimonii dirimentia generaliter communicatam esse, nullo jure scripto, vel non scripto, probatur; & plenitudinem jurisdictionis Pontificiæ non habere constat; ergo; sic communis cum Perez *de matr. l. 21. sect. 5. n. 7.*

Dices: ergo saltem *in suis Ecclesiis* habebunt plenitudinem potestatis significatæ pallio, ut ait textus, quibus pro Ecclesiæ sua pallium conceditur. *re. N. illatum si propriè loquamur de plenitudine potestatis,* nimirum non restrictæ, etiam per ordinem ad suos. Nec enim alijs intra Papatu conceditur usus pallij etiam in suis Ecclesijs, *pro semper,* ut expressè ait textus; sed *pro certis tantum diebus;* & quædam *causis gravioribus,* inter quas meriti numeratur jurisdictionis statuendi impedimenta matrimonii dirimentia, *sanctæ sedis reservatis,* ut habetur *c. qui se sui, a. q. 6. priorum.* accedit, quod Christus omnes suas pascendas tradiderit non alteri, nisi Petro, & Successoribus ejus.

Ad rationes in contrarium *re. ad 1. jam ex dictis*

ex dictis constare, hanc potestatem sibi à Pontifice reservatam, 1. reservatione generali causarum graviorum. 2. in potestate ordinaria, quæ Episcopis generaliter concessa est, titulo jurisdictionis Episcopalis, seu ordinariæ, non claudi potestatem impedimenta dirimentia statuendi, consequenter speciali reservatione non egere, quare in eo argumento neganda venit ea regula Soti, & aliorum, quatenus exigit specialem reservationem.

1891. Ad 2. ibid. 32. me non negare Episcopis jurisdictionem statuendi quædam impedimenta dirimentia, quæ suam vim obtineant *comprobatione Summi Pontificis*; non autem antè. Nec exempla, quæ refert Pontius ibidem citatus, aliud probant. Nam, esto illi Episcopi in Concilijs suis statuerint quædam ejusmodi impedimenta, plura tamen à summis Pontificibus rejecta sunt; alia confirmata; sine quo nec illa vim ullam habuissent. Et quamvis Pontius *cit. n. 12.* dicat: hanc potestatem *de jure* pertinere ad Episcopos, & Concilia nationalia, ac Provincialia; fatetur tamen, antiquâ jam consuetudine summo Pontifici reservatam.

Nec obstat, quòd aliqui dicant, contractum matrimonij esse *juris naturalis*, quo omnes sunt habiles nullo impedimento naturali laborantes; consequenter hoc jus non rectè à Republica Ecclesiastica restringi. Nam esto sit *juris naturalis permittentis*; non est tamen *juris naturæ præcipientis*. Unde rectè notat celebris Jurisconsultus & Doctor Schambogen in centum questionibus Juris, quibus titulus: *Ars longa vita brevis q. 7.* quamvis lex humana nihil possit præcipere, quod jus naturæ prohibet, vel prohibere, quod præcipit: potest tamen libertatem naturalem modificare, & vetare, quod naturaliter, seclusis causis, & circumstantiis, simpliciter liceret.

§. III.

An consuetudine induci possint nova impedimenta dirimentia vel abrogari constituta?

1892. Negativam quoad primam partem sequuntur Glossa in *c. 1. de cognat. spirit.* Johannes Andreas, & Ancharan. in *c. 5. de consang.* & alij, quorum ratio est. 1. quia sic consuetudine contrariâ etiam possent abrogari impedimenta dirimentia Ecclesiæ constitutione inducta; at hoc fieri

non potest. 1. quia consuetudo contrahendi matrimonium intra gradus jure prohibitos, expressè dicitur *corruptela in c. Quod super 5. de consang.*

2. Quia textus in *c. super eo. 3. de cognat. spirit.* quo videtur consuetudini concedi vis faciendi, quòd liceat contrahere in gradibus prohibitis cognationis spiritualis, consequenter abrogare constitutionem Ecclesiæ, quâ talia conjugia dirimuntur, solum loquitur de casu, quo scandalum nasceretur, si conjunctio eorum non permitteretur ex consuetudine, quos jure inhabiles reddit Ecclesiæ: ergo extra hunc casum consuetudo nihil potest.

Pro 2. parte est, quia defacò, præsertim in Provincijs septentrionalibus, ubi hæretici degunt, jam invaluit consuetudo matrimonia contrahendi cum impedimento jure Ecclesiastico solum dirimente; ergo consuetudo habet vim abrogandi leges etiam Ecclesiasticas; patet conseq. quia cum leges humanæ firmitatem non obtineant, nisi approbentur, & roorentur moribus utentium, & quoad leges Ecclesiasticas ab hæreticis planè oppositum jam à centum, & amplius annis fiat in plurimis ab Ecclesiâ statutis, vix bene dici potest, respectu eorum eas Ecclesiæ leges adhuc vim obligationis obtinere.

Et ideo ejusmodi hæreticorû conjugia valida esse censent Marchantius *tom. 3. Tribun. Sacram. tr. 1. tit. 6. conclus. 4.* Bonagratia in *summ. qq. Regular. disceptat. de matr. Sacram. n. 67.* & alij apud P. Westner *de Canonic. Imped. matrim. p. 1. a. 1. n. 20. qui n. 25.* censent, præstare, decisionem Apostolicam, propter rei gravitatem, & casuum frequentiam, expectare, quàm de ea aliquid certi statuere; quamvis existimet sententiam hæreticorum matrimonijs faventem, probabilem, ac tutam, & ratione, ac juris principiis generalibus spectatis, negante potiore videri; his præmissis.

Ad questionem initio §. propositam (an consuetudine mutari, vel constitui impedimenta possint) 32. resolutionem constare ex dictis à n. 1244. ubi responsû est affirmativè, si consuetudo talis sit legitime inducta, vel præscripta. Et ita tenet Castrop. *de sponsal. d. 4. p. 1. n. 5.* citans P. Sanchez *l. 7. hic d. 4. a. n. 11.* Pontium *l. 6. c. 4. n. 6.* & alios. Et huic resolutioni non obstat. *c. quod super 5. de consang.* consuetudinem matrimonia

nia contrahendi in gradibus prohibitis, vocans potius *corruptelam*. Nam, etsi verum sit, quod nulla consuetudo, quam Ecclesia reprobat, tanquam *corruptelam*, quamdiu talis manet, possit abrogare legem humanam, ut diximus à n. 1256. secus tamen est, ubi definit talis esse, ut notavimus ibid. à n. cit. ubi etiam ostensum, unde cognosci possit, quod consuetudo definit esse morum corruptiva.

1895. Ad rationes in contrarium; & primò ad eam, quæ habetur n. 1892. C. ma. de consuetudine legitima. N. min. ad probat. petitam ex c. *quod super*. R. solum sequi, consuetudini, quam jura vocant *corruptelam*, vi dati c. non concedi vim mutandi, vel constituendi impedimenta, *quamdiu talis manet*; non autem, secus. ad 2. quod dicitur ex c. *super eo*, responsum est n. 1259. ad 3. in n. 1893. R. in questione, *an conjugia hæreticorum valida sint*, licet contrahant cum impedimentis dirimentibus, solo jure canonico inductis; negativam teneri à Lessio in *Auctorio l. 2. de Prescript. casu*. 1. P. Gobat in *Theol. experiment. tr. 9. n. 49.* & in *appendic. 15. à n. 88.* Ratio esse potest. 1. quia sic hæretici essent exempti à totali obedientia Ecclesiæ in omnibus, quibus etiam scienter, & cum contemptu Ecclesiasticæ potestatis in Romano Pontifice (à quo contemptu maximè recentiores hæreses initium duxerunt, impiissimis fundatoribus) ejus legibus, & constitutionibus cum pertinacia contraveniunt. 2. quia nulla consuetudo, nisi *rationabilis*, habet vim mutandi vel inducendi jus humanum, ut dictum est n. 1245. at consuetudo hæreticorum, cum pertinacia, & contemptu contraveniens constitutionibus legitimi superioris, non est *rationabilis*, hoc enim repugnat juri naturali, & divino; ergo.

1896. 3. Quia consuetudo, ut habeat vim mutandi, vel abrogandi jus humanum, indiget consensu saltem *legali* Principis ex n. 1249. & seq. hunc autem consensum non habet consuetudo hæreticorum, quæ contumaciter obnituntur legibus Pontificijs; tum quia finis quæsitus est turpis, nimirum contemptus Ecclesiæ, quod est contrarium juri naturæ, & divino; tum quia consensus legalis, de quo agit c. *fm. de consuetudine*, est, quoties consuetudo

inducitur non ex contemptu Legislatoris; sed ex fine boni communis in Republica ceteroquin legitimo superiori parente; quod respectu veræ Ecclesiæ nullo modo præstant hæretici; his positus.

Mihi sententia pronuntians in hoc casu pro valore conjugiorum, quæ contrahunt hæretici contra leges Ecclesiasticas, cum impedimentis dirimentibus, jure solum Ecclesiastico inductis, nec ratione, nec spectatis juris generalibus principijs, videtur potior opposita tum ex rationibus in contrarium allatis, tum ex solutione eorum, quæ pro illo favore producta sunt. Ad id, quod dicitur in n. 1893. R. dato, quod leges firmitatem obligationis accipiant, ex observantia, & moribus utentium, consequenter infirmentur, *se contrarij mores utentium sint rationabiles*; non autem, si secus; hoc autem non habent mores hæreticorum, cum contemptu & pertinacia, imò de industria rejicientium leges Pontificiarum ex n. 1896. ergo. Accedit, quod illud dictum, *leges firmanur, cum moribus utentium approbantur*, intelligatur solum de firmitate *facti*, non *juris*. Nam obligationem, seu vim obligandi, leges Ecclesiæ non habent ab usu, ut rectè notat Castropalaus p. 1. tr. 3. d. 1. p. 13. n. 6.

Dices 1. cessatio earum legum, respectu hæreticorum, videtur expediens bono communi; cum earum, ex quibus bonum commune per eas leges quantum speratur, observantia, in ijs amplius sperari non possit, ac proinde moraliter impossibilis videatur. R. videri vehementer dubium, an ex eo, quod in aliqua parte corporis politici, vel mystici sperari non possit observantia legum, toti corpori rectè præscriptarum, bono publico sit expediens cessatio legum in tali parte, vel communitate, præsertim, quando talis cessatio initium duxit à schismate, seu divisione, ac contemptu Legislatoris, prout revera est in hæreticis, præsertim nostri temporis quibus per licentiam vitæ, viam ad desiscendum, exemplo suo sacrilego fecerunt Apostatæ à Religione, vel statu Clericali. Deinde aliud est, *non posse sperari observantiam defectu potentia*, vel etiam *voluntatis* ob difficultates extrinsecas, & insuperabiles moraliter, quando talis defectus se tenet *ex parte illorum*, qui legem observa-

observare deberent; aliud, si talis defectus non sit in subditis; ut, cum possent, si vellent, & voluntatem non impediant difficultates ab ipsorum arbitrio independentes; quo posito:

1899. Dices. 2. etsi transmittatur, cessationem legis esse expedientem bono publico, cum eius observantia sperari non potest, defectu potentiae, vel voluntatis independente à subditorum arbitrio; secus tamen est, quando ea moralis impossibilitas nascitur ex ipso arbitrio, imò contumacia subditorum. Certum enim est in multis communitatibus privatis, adeò vigere vitium Simoniae, usurarum, violationis immunitatis, & disciplinae Ecclesiasticae, ut vix sperari possit emendatio, non defectu potentiae, sed voluntatis: ex hoc tamen non rectè sequitur, esse bono publico expedientem, respectu talis communitatis (v. g. Cambosorum, mutuantium, Judicum secularium) cessare leges ea vitia prohibentes.

1900. Dices. 2. viros Apostolicos defudantes in haereticorum reductione, si qui eorum ad veram fidem convertantur, non fuisse, aut esse multum sollicitos, in eorum matrimonijs revalidandis, quae durante ipsorum haeresi, cum impedimentis jure Ecclesiastico dirimentibus contraxerunt. R. ex hoc non sequi, consuetudine haereticorum sublatas esse leges Ecclesiae, de quibus hic agitur; sed solum tales sequi opinionem, quae probabiliter illi consuetudini concedit vim abrogandi eas leges. Caterum cum Ecclesia nullo modo difficilis esse soleat, in dispensando cum talibus conversis, in re tam gravi & minimè certà (cui facilis medela est) ejusmodi neo-conversos non juvari ad licitè prosequendam suam consuetudinem; ac viros illos tam sancti laboris, veniam mereri in ijs, quibus citra culpam suam non occurrit dubitatio in oppositum.

1901. Dices. 3. si eos obligarent impedimenta matrimonium irritantia jure solum Ecclesiastico, difficilior longè fieret eorum conversio, metu proles ipsorum habendas pro spurjis aut illegitimis, sacrorum ordinum, beneficiorum, & dignitatum Ecclesiasticarum incapacibus. R. ad hanc objectionem jam constare ex solutione prioris. Nam Ecclesia nullo modo difficilis est in

Tom. 17.

concedenda dispensatione impedimentorum, quae sunt juris tantum humani, praesertim ubi spes affulget animarum ad viam salutis facilius reducendarum ex hac sua benignitate.

Dices. 4. licet haeretici sua pertinacia, & in Christi Vicarium inobedientia, poenam potius, quam favorem mereantur; non tamen sunt indigni miseratione; cum eorum pars magna hodie, ex errore solum, Ecclesiae jurisdictioni se subijci, inculpabiliter ignoret. R. omnino concedi, non negandam esse haereticis Ecclesiae miserationem; sed ad hoc opus non esse, ut solvantur à tam justis legibus Ecclesiae; cum haec, in plurimis alijs miserationem suam planè maternam illis impendat, orando pro illorum salute, tot viros Apostolicos submittendo, qui etiam profuso sanguine, & atrocissimis tormentis exantatis per se, vel successores suos, non desinant quaerere illorum conversionem; & cum ad maternum sinum redeunt, amanter excipiendo.

Dices. 5. si acri canones consuetudinem, quae juri positivo, & Ecclesiastico deroget, generaliter approbantes, plus non exigunt, quam rationabilem, & legitime praescriptam consuetudinem; hoc autem stat, etiam sine tacito Principis consensu. R. negando ulli consuetudini (sine consensu Principis saltem legali) concessam esse vim abrogandi legem humanam, rationem dedimus in n. 1246. & seq. ex c. consuetudinis, dist. 11. imò ipsa etiam praescriptio, vim, quam habet, habet constitutione legum, in quo ponimus consensum legalem; ergo cum in antecedenti allegatur consuetudo legitime praescripta, quae hoc ipso, quod talis sit, includit consensum legalem Principis, malè inferitur, non requiri consensum tacitum Principis, ut consuetudo sic praescripta vim habeat, abrogandi legem humanam.

Caterum difficulter probabitur, hanc haereticorum consuetudinem, legibus Romanorum Pontificum contrariam, esse legitime praescriptam. Tametsi enim ea consuetudo sit longissimi temporis; capta tamen est irrationabiliter, & pessimè fide per homines juri naturali, & divino refractarios, qui violatà Deo datà fide, per meram vitae licentiam & impudicitiam

Ooo

dicitiam tum exemplo tum verbo, facile alios in sui sequelam, & contemptum Ecclesiae, ac legum ejus perduxerunt. Accedit, quod ea consuetudo nunquam fuerit possessionis, aut quasi possessionis pacificae, sed interruptae tot reclamacionibus, & poenis, in eos vibratis ab Ecclesiastico legislatore.

§. IV.

An Magistratus Laicus, seu secularis statuere possit impedimenta matrimonij?

1904. Videtur, quod sic 1. quia, cum matrimonium importet contractum civilem; potestas autem Laica possit statuere certam formam ejusmodi contractibus, quae non observata nulliter fiant, consequenter *legitimi* non sint, sicut statuit ipsa Ecclesia; recte videtur sequi, eandem posse statuere impedimenta matrimonij; seu, quod idem est, mutare saltem [mutatione materiali materiam hujus Sacramenti, faciendo scilicet, *ne contractus sit legitimus*, non observata forma, lege civili praescripta; id, quod etiam possunt in materia aliorum Sacramentorum, v. g. ne vinum maneat vinum usuale.

1905. 2. Quia Magistratus laicus potest certis actibus apponere aliquam conditionem, quae non posita tales actus eodem jure non subsistunt, vel apponendo qualitatem exclusivam alicujus ad substantiam talis actus requisiti: ergo etiam potest statuere impedimenta matrimonij; patet conseq. quia statuere impedimentum nihil aliud est, quam ponere conditionem, sine qua; vel adjicere qualitatem, quae stante matrimonio pulliter fiat, vel saltem impediatur. antecedeus probatur. Nam Magistratus laicus potest statuere, ne subditi nubant extra territorium; vel si secus, solvant censum emigrationis. 2. ne bona alienentur in forenses, etiam causa dotis, vel quod feuda non dentur in dotem, ut expresse docet de Luca, tanquam proba-

bilius lib. 14. de Regularibus, in annotationibus ad SS. Conc. Trid. discurso 26. n. 39.

Deinde Magistratus Laicus potest sequestrare puellas ad effectum explorandi veram earum, ac liberam voluntatem, ut occurratur seductionibus, & violentiis. Potest indignè nubentes privare dote; potest negare bonorum extraditionem, si nubant extra territorium contra Magistratus voluntatem, &c. Nam haec continent meram temporalitatem, & statui possunt ex justo, honestoque fine: ac qui haec impediunt matrimonia, saltem quoad libertatem: ergo. Confirmatur: quia multi judicant, valere statutum civitatis, quod inter homines diversarum civitatum non contrahatur matrimonium sub certa poena, dummodo possint honestè contrahere inter homines suae civitatis; sic Bartol. Angelus, & alij, quos refert Felinus in c. 1. de sponsal. n. 20. *versu secundo fallit.*

Verum, omnino negandum est, Magistratum, seu Principem secularem, licet fidelem, *saltem defuncto*, posse condere legem, quae impedimentum aliquod vel impediens, vel dirimens matrimonium inducat in suos subditos fideles; ita communis; quia hanc potestatem de facto esse reservatam soli summo Pontifici, ex de-
 ctis constat n. 1888. dixi. 1. *in subditos suos fideles.* Si enim habeant sub se quos etiam infideles, quorum matrimonium non est verum Sacramentum, ut diximus a num. 340. potest; cum in tali casu eorum matrimonium maneat contractus merè civilis. dixi. 2. *saltem defuncto.* Nam Basiliius Pontius lib. 6. de *Impediment. c. 2. num. 2.* recte movet hanc questionem, unde contingit, quod Magistratus Laicus non possit condere impedimenta matrimonij; aliter possit, quantum est ex se, tamen nunc propterea solum, atque adeo *defuncto non possit*, quia summus Pontifex eam potestatem sibi reservavit? vel, quia caret potestate ad talem actum, seu dispositionem? quibus positis n. 3. *proposus immunito* subjungit, quod P. Sanchez l. 7. d. 3. num. 2. *ex levissimis fundamentis* primum concedat Principi seculari fidei-

non obstante, quod Sanchez ibidem asserat, de facto tamen eam potestatem esse reservatam soli summo Pontifici.

1908. *Immeritò*, inquam, hoc asserit Pontius de tanto viro, qui (ut novit orbis) in resolutionibus suis tam cautè, ac fundatè loquitur, ut meritò illi injurius sit, qui eum *ex levissimis fundamentis* ad affirmandum, vel negandum aliquid, procedere, orbi vulget. Nec in ea opinione, pro qua stat Sanchez, ipse singularis est; cum plures ibidem relatos, secum sentientes habeat, viros aequè doctos, ac sint alij opinionis contrariae; nec suis fundamentis destitutos, quæ sanè levissima non sunt, ut patebit consideranti.

Ceterum omnino existimo, probabilius esse, leges magistratum secularium, quæ directè, vel indirectè substantiam matrimonij fidelium mutant, vel impediunt, irritas, ac nullas esse, ex defectu potestatis; sic Castropalaus *d. 4. de spons. p. 1. n. 3.* & apud eum Covarr. *4. decret. p. 2. c. 6. §. 1.* Layman. *l. 5. summ. tr. 10. p. 4. c. 1. n. 3.* & alij. Quia, etsi matrimonium fidelium sit contractus civilis, & politicus; quia tamen à Christo elevatus est ad rationem sacramenti novæ legis, quoties à fidelibus celebratur juxta institutionem Christi, non manet, sed definit esse contractus *merè civilis*, & politicus, ac evadit *sacramentalis*, & *sacer*; at qui circa substantiam rei sacramentalis, & sacræ nihil potest potestas Laica, cum sit extra forum sæculare: ergo, ma. est certa. min. etiam constat tum ex dictis; tum ex diversis textibus juris sacri; probatur. 1. ex *c. Tuam, de ord. cogit. ubi* deciditur, etsi causa temporalis (v. g. hereditatis) tractetur principaliter coram sæculari Judge; hunc, si incidat *questio natalium*, non debere causam successione, dependentem à causa natalium incipere, sed expectare, *donec causa natalium Apostolico judicio finem acceperit*; ratio redditur, *quia secus nihil aliud esset, quam diversis processibus intricare negotium, & confusione quadam, judicij ordinem perturbare.* Sic Honorius III. ad Ludovicum Regem Franciæ.

1910. Similiter *c. Multorum. 35. q. 6.* Alexander II. Guilielmo de Monfralio, volenti suam uxorem rejicere pratenso titulo consanguinitatis, mandat interdicens, ne id agat, *donec Episcoporum concilium causam*

examinarit. Et ideo in *c. Cum secundum Apostolum, de secundis Nupt.* ea lex Cæsarium, quæ infamiam irrogat viduis nubentibus intra annum luctus, abrogatur, tanquam disponens de re, sæculari foro non subiecta; & *c. quedam lex. 35. q. 2.* rejicitur à Gregorio I. lex Honorij, & Justiniani Imperatorum, quæ decernebat valida matrimonia *inter consobrinos*; & ipsum Conc. Trid. *sess. 24. can. 12.* anathemate ferit eum, qui dixerit, *causas matrimoniales non spectare ad Judices Ecclesiasticos.* V. quæ supra à n. 364. diximus ad quæst. an valor matrimonij pendeat à consensu, secundum consuetudinem loci, ubi celebratur.

Confirmatur; quia leges civiles, & statuta à Dominis temporalibus, & Magistratibus Laicis facta, quæ directè, vel indirectè disponunt aliquid circa matrimonia fidelium, impediens validitatem, & minuens contrahentium libertatem, jure canonico reprobata sunt, ut constat ex dictis à n. 504. Nec juvat recursus ad distinctionem solitam: omnino reprobari, quatenus disponunt de matrimonijs, in quantum sunt sacramentum; non autem, in quantum sunt contractus merè civilis, & politicus; nam ad hoc jam constat ex dictis à n. 1506.

Ad 1. rationem in contrarium in n. 1912. 1904. *z.* licet potestas Laica contractibus merè civilibus, & politicis (quando etiam celebrati manent *merè civiles*) possit præscribere formam, quæ non servatà, irriti, ac nulli sint; id tamen negari; quando hoc ipso, quod celebrentur à fidelibus eo modo, quo Christiani debent, non manent *merè civiles*, sed evadunt sacri, & sacramentales, ut dictum est à n. 1506.

Ad 2. in n. 1905. *z.* quidquid sit de alijs contractibus, & dispositionibus Laicorum, id tamen univèrsaliter tenendum, nullum Dominum terrestrem, aut magistratum sæcularem posse vel licitè, vel validè, aliquid statueri pro matrimonijs fidelium per modum pænæ, vel privationis ejus, quod aliàs de jure certò competit, in transgressores talis statuti, si directè, vel indirectè tangat validitatem, aut libertatem matrimonij, ut constat ex Trid. in n. 1506. & alijs rationibus hætenus allatis. Ex hoc sequitur irritum esse mandatum, vel præceptum quorumlibet

bet Dominorum temporalium, vel Magistratum Laicorum, qui minis vel poenis viros vel mulieres cogunt (etiam sola coactione conditionata) etiam solum indirecte, ut cum ijs matrimonium contrahant, quos ipsi eorum domini volunt. Nam si minæ, vel pænæ graves sint, iniuste, ac graviter lædunt libertatem matrimonij; ergo ejusmodi leges, & statuta jure sacro reprobata sunt, & omnino illicita, ac nulla, secundum dicta. *iniuste*, quia citra legitimam potestatem, ut constat ex Trid. jam citato; & contra subditorum, in hoc ab illis independentium; *graviter*, si damnum grave sit.

1914. Idem dicendum venit, si, nisi nubant ei, quem ipsi volunt, subditis negent consecutionem paternæ hereditatis, vel fundos ad hos jure pertinentes, auferant, Nam in tali casu si non directe, saltem indirecte cogunt ad tale matrimonium, renuendo debitum solvere, ut constat ex dictis & sub pœna excommunicationis lætæ sententiæ reprobatur à Trid. ut dictum est ibidem; præsertim, cum contineant privationem ejus, quod aliàs jure certo debitum est, ut notavimus supra.

1915. Dices: per decretum C. C. Trid. 24. de matr. c. 9. de quo n. 504. ubi videntur abrogari leges Principum, & Magistratum secularium, solum intelligenda venit abolitio earum, in quantum contra leges sæculares iuste providendum erat validitati, & libertati matrimonij, atque adeo in quantum *iniuste* minis, & pœnis, aut privatione ejus, quod aliàs de jure competit, illis præjudicatur, hoc autem non fit, quando per leges sæculares *iuste* sunt illæ minæ, pœnæ, ac privationes; ut si negetur solum *lucrum acquirendum*; vel etiam aliquid aliàs jure debitum, sed ex iusto, & honesto fine; qualis esset lex municipalis, ne bona stabilia, & in proprio territorio existentia, alienentur in forenses, ex quibus Dominis territorij fieri frequenter possunt graves incommoditates, & collisiones cum alijs dominijs; vel ne feuda transeant, loco dotis, in maritum, vel similes, qui sunt inimici, vel infensi, aut suspecti, sive potentiores domino directo; sic de Luca *cit. n. 39.*

Ante Respons. not. 1. voluntatem Legislatoris Laici (atque adeo legem) que hoc ipso, quod directe, vel indirecte minetur, aut privet transgressores legis, bono illis jure debito, non posse censeri *justam*, quando punitur ab Ecclesia tanquam mortaliter mala; ut, cum punitur excommunicatione lætæ sententiæ; hæc enim supponit peccatum mortale: at voluntas Domini terrestris, vel Magistratus sæcularis (atque adeo lex) quæ directe vel indirecte minatur, vel privat subditum dote, vel hereditate debita, aut alijs bonis, jure vel in re, vel ad rem illi debitis, nisi matrimonium incant, quod dominus, aut magistratus vult, est talis voluntas; ergo nequit esse *justa*.

Not. 2. nec eo casu *justam* esse voluntatem Legislatoris Laici, consequenter legem, quæ minatur, vel privat transgressores bonis jure debitis, ex eo, quod incant, vel non incant hoc matrimonium, à quo in conscientia non prohibentur. Nam Legislator, qui aliquid à me exigit, in quo ei subjectus non sum, iniuste illud lege comminatoria, vel pœnali à se condita, à me exigit; sed subditi dominis terrestribus, aut etiam parentibus in electione status, qualis est conjugij, subjecti non sunt, ex n. 145. & seq. nisi aliunde in conscientia teneantur hoc, vel illud, inire vel relinquere, ergo. Nec juvat distinguere: non sunt subjecti in electione status conjugalis, *ut eum determinatè incant* C. ut ex suppositione, quod inire velint, tale incant, vel non incant N. Nam etiam ad hoc jam constat. 1. non teneri eos inire matrimonium, quando determinati sunt ad statum oppositum ex n. 145. Nec etiam quando determinati sunt ad statum conjugalem juxta dicta n. 144. & seq. ergo; quo posito.

2. Ad objectionem in n. 1915. data, quod leges civiles in eo solum per Tridentinum abolitæ sint, in quo *iniuste* statuitur de matrimonio, quod ejus validitati, aut libertati nocet, ut vult de Luca *cit.* sed nego esse *justas*, cum *generaliter* statuant minas, & pœnas, ac privationes eorum, quæ jure debita sunt in eos, qui tales eorum leges, de valore, vel ijs, quæ libertatem

bertatem matrimonij, etiam indirectè minuunt, non observant etiam extra casus, quibus inire, vel non inire matrimonium non prohibuit in conscientia, de quibus diximus à n. 143. & seq. dixi: *dato*, leges civiles in eo solum per Tridentinum aboliatas, in quo *injustè* statuunt de matrimonio, quod ejus validitati, ac libertati nocet. Nam ex alio etiam capite (nimirum defectu potestatis) irrita sunt, ut constat ex dictis n. 1909. & passim alibi. Et ideo non salvat eos, ut vult de Luca *cit. supra* n. 1915. quod interdum ex alio justo, ac honesto fine sub minis, & penis statuunt de matrimonio, quod ejus validitati, ac libertati nocet. Nam intentio non facit justam esse legem ab eo conditam, qui caret potestate ferendi legem in tali materia.

1919. Per hoc tamen non nego, valere leges Principum, vel Magistratum secularium, quæ statuunt circa ea solum, quæ nec directè, nec indirectè tangunt substantiam matrimonij; qualia sunt de dote constituenda, de donatione propter nuptias, sponalitati largitate, legitimatione in solis temporalibus; modò ex his nihil redundet in libertatis diminutionem; sic enim ea dispositio *indirectè saltem* redundaret in matrimonij substantiam, ad quam pertinet libertas immunis à metu *injustè* causato volentibus matrimonium inire. Quod autem libertati, prout eam illæsam volunt sacri canones, & Tridentinum, dum leges sæculares hoc titulo reprobant, istæ vel directè vel indirectè nocent per ea, quæ inducunt speciem pœnæ, vel privationem ejus, quod aliàs certè de jure competit, fatetur ipse de Luca *cit. n. 36.* aliàs Patronus sententiæ contrariæ, ut constat ex dictis; & ratio est, quia metus pœnæ, vel privationis bonorum debitorum, continet damnum, & causat injuriam passio metum, ut notat Pontius *l. 4. c. 4. n. 10.* & quidem illatam ab eo, in casu, qui quoad eam materiam, in alterum jurisdictione caret, ut constat ex dictis.

1920. Ex hoc sequitur 1. injustam esse legem sæcularem, quæ concedit parentibus facultatem exhæredandi liberos, vel negandi dotem filie aliàs non provisæ, quod ipsi invitis nubat, præsertim, si id egerunt petito parentum consilio; quia

in utroque casu privantur re, sibi jure debitâ; ergo saltem indirectè nocent libertati, quam illæsam vult Tridentinum; & procedunt in re, ubi tales leges aboliatæ sunt, teste de Luca *cit. n. 39.* Pontio *cit. n. 10.* & alijs. Quid porro dicendum, si nubant indigno, constat à n. 497. Sequitur 2. leges sæculares, quæ prohibent bona feudalia causâ dotis asserre forensibus, probabilius esse justas, ut tenet de Luca *cit. supra* n. 1915. Nam in hoc casu dominus directus nihil statuit circa matrimonium, cujus transgressio induceret pœnam vel privationem alicujus jure debiti; cum vassallus aliunde teneatur cavere alienationem feudi; unde jus domini directi deterius evadat.

Sequitur 3. ex hoc, quod leges sæculares subditos nubentes extra territorium contra domini, vel magistratus voluntatem, puniant privatione bonorum, vel omnium, vel parte, quæ ipsis aliàs jure debita sunt, leges esse injustas; ex n. 1916. dixi *ex hoc, quod puniant sic nubentes.* Nam si aliunde jus habeant exigendi censum emigrationis in casu subditi à priori dominio in aliud se transferentis, exigere quidem possunt *eo titulo*; sed non, *ut pœnam*, quia *lex eo titulo puniens*, ut dixi, injusta est. Et sub hac distinctione admitti potest doctrina, quam tradit Gobat *tract. 9. Theol. experim. n. 21.* approbans statutum Mutinense, quo mulier *se ipsam nubens*, hoc est, se ipsam conjugio elocans redditur incapax ad recipiendum ex testamento, vel ab intestato cujuscunque civis, vel districtualis Mutinæ, si hoc non statuat in pœnam; non autem si fecus. Tunc enim hæc prohibitio, non est mera prohibitio, sed conditionalis coactio, juxta alibi dicta.

Causalis verò, quam asserit de Luca superius n. 1915. pro justitia legum civilium, quæ nubentibus extra territorium contra ejusmodi leges negant extraditionem bonorum, quæ aliàs jure debita sunt, ex eo desumpta, *quod hæc concernant meram temporalitatem*, in usu Laicorum frequens est,

& nunc propria regulæ ubique ingerendi se rebus temporalibus, etiam si sint Ecclesiastica. Caterùm ut aliàs notavimus supra, nisi limitetur, ea regula certò falsa est. Nam sicut necesse est, utile vitari per inutile, quando illi hoc inseparabiliter annexum est, ut docet *reg. 37. de regul. juris in 6. sic, & à fortiori, necesse est extrahi temporale à jurisdictione temporali, quando illi inseparabiliter annexum est spirituale; unde sicut illud complexum ex utili, & inutili est simpliciter inutile; sic istud ex temporali & spiritali est simpliciter spirituale: de spiritalibus autem potestas Laicorum nulla est; ergo. Cùm ergo temporalitas, cui spirituale inseparabiliter annexum est, sit tale complexum; rectè sequitur, circa talem temporalitatem nullam esse potestatem Laicorum.*

1922. Sequitur. 4. non esse quidem irritas leges sæculares, quæ concedunt parentibus, aut ijs, qui loco parentum sunt, facultatem sequestrandi puellas, nubere volentes, ad hunc finem, ut explorent sufficiens earum iudicium, vel ne seducantur: non autem, ut avertant ab hoc connubio, præsertim non indigno, vel, ut illud incant cum tali, ut habetur in *num. 1767. sequitur. 5. esse probabilius, non esse irritas leges sæculares, quæ quoad nubentes disponunt solum de lucro non acquirendo, ut notat Pontius cit. n. 10. quia, ut diximus alibi, metus amittendi lucrum, nullo jure in re, vel ad rem debitum, non est propriè pœna, nec minuit libertatem matrimonij, prout eam illasam volunt sacri canones, & Tridentinum. Ex his patet ad casus, & probationes particulares in objectis n. 1905. & n. 1915.*

ARTICULUS II.

De Impedimentis tantum impedientibus matrimonium.

1923. Quid sit impedimentum tantum impediens, constat ex n. 1873. Inter impedimenta matrimonium solum impedientia, seu illicitum reddentia, quædam incurruntur ex crimine, & continentur his verbis: *Incestus, Raptus sponsatæ, mors mulieris, susceptus propriæ sobolis, mors presbyteralis; vel si pœniteat solenniter; aut monialem accipiat: prohibent hæc conjugium sociandum: quæ verò sine delicto incurruntur, sequentibus explicantur: Eccle-*

*sia vetitum, nec non tempus feriatum; atque Carechismus, sponsalia, iungio votum, impediunt fieri; permittunt facta tenere: de his igitur in præsens agendum erit; ubi vides impedimenta solum impedientia ex delicto, esse septem; sine delicto, quinque: quanquam hodie sola quatuor, nimirum *Ecclesie vetitum, tempus feriatum, sponsalia, & votum, sint in usu, cæteris antiquatis, & usu contrario abolitæ, ut patet ex seq.**

§. I.

De Incestu.

Circa hoc impedimentum quæres. 1. quid sit incestus propriè dictus? R. ex n. 1137. esse carnalem copulam habitam inter consanguineos, vel affines in gradu prohibito. Quare incestus propriè dictus non committitur per copulam carnalem inter spiritaliter, vel legaliter solum propinquos, ex n. cod. nec sine copula perfecta ex n. 1727. & si fiat sine notitia circumstantiæ consanguinitatis, vel affinitatis; fore incestum solum materiale, non formalem, ex n. 1728. Incestus vini cum consanguinea uxoris præstabat olim incestuosus impedimentum impediens eorum matrimonium cum alijs ex n. 1140. & quidem perpetuum per n. eund. & si incestus superveniat matrimonio rite contracto (puta, si fiat cum consanguinea uxoris in gradu prohibito) inducitur quidem affinitas inter virum, & uxorem, non dirimens matrimonium prius contractum, sed incestuosò conjugij solum adimens jus petendi debitum ex n. 1141. de hoc impedimentum confurgebat etiam ex carnali copula, cum consanguinea uxoris, etiam defunctæ; nam morte uxoris non tollitur affinitas inter virum, & uxoris consanguineas.

Quæres. 2. quale impedimentum præstet incestus cum consanguinea sponsæ de futuro? R. quod pariat affinitatem, quæ non tantum inter ipsos sponso de futuro, sed etiam inter sponsum, & consanguineas mulieris incestuosæ, usque ad secundum gradum inclusivè dirimit matrimonium, ex n. 1143. & seq. Et quamvis aliqui negent, ut diximus n. 1144. induci per incestum sponso cum consanguinea suse sponsæ de futuro, impedimentum impediens matrimonium horum incestuosorum